

Література

1. Сухомлинский В.А. Сто советов учителю. – Ижевск, 1981. – С.15.
2. Там же .С.16.
3. Иванов А.Ф. Сельская школа. – М., 1987. – С. 33
4. Тополянский В.Д., Струновская М.В. Психосоматические расстройства. – М., 1986. – С. 43.

ЕТИЧНІ ПИТАННЯ МАНІПУЛЮВАННЯ ЗАРОДКОВОЮ ЛІНІЄЮ ЛЮДИНИ

Пилипець В.Д.

Полтавська державна аграрна академія

Матерія. Життя. Розум. Ці три елементи є стовпами сучасної науки. Головним досягненням науки 20 сторіччя стало відкриття основних компонентів, що лежать в основі цих стовпів, кульмінацією стало розщеплення ядра атома, розкодування молекул спадковості створення електронного комп'ютера.[3]

Сьогодні ми наблизилися до епохальної зміни – з пасивних споглядачів Природи до її активних хореографів. Але будь-яке керівництво передбачає і відповідальність за ті рішення, які ми приймаємо.

Усвідомити свою відповідальність і встановити обмеження діяльності – завдання насамперед етичне, що передбачає здатність людини до самовдосконалення. У міру підвищення здатності людини впливати на стан навколишнього середовища і на кардинальні умови свого власного існування дедалі важливішою стає моральна спрямованість її конкретних дій. Все більшого значення набуває те, яким саме цінностям підпорядковує вона свою зростаючу могутність.[2] Здається, чим більшого прогресу досягла наука, тим більш людською стає мораль. Але, як ми бачимо, чим вище піднімається планка моралі, тим жахливіші злочини здійснюються у світі.[1]

Перед нами вже постають нові, насамперед біоетичні питання (біоетика – галузь знання, що вивчає етичні проблеми біології і охорони здоров'я).

Генна терапія передбачає маніпулювання генами соматичних клітин, тому створені нові гени не можуть передаватися наступним поколінням. За допомогою терапії клітин зародкової лінії можна змінювати геном наших статевих клітин. Ці нові гени будуть передаватися нашим нащадкам.[3]

Хоч перспектива ліквідувати генетичні хвороби у зародковій лінії і приваблива, однак існують величезні можливості зловживання такою терапією. Загалом, наукове товариство виступає проти терапії зародкової лінії. У 1988 році Європейська наукова рада категорично заявила: "Терапію зародкової лінії розглядати не слід". Але між науковцями є розбіжності в поглядах. Учасники з'їзду Ради міжнародних організацій в галузі

медичної науки, що проводився в Японії 1990 року, зайняли іншу позицію: "Хоч поки що генна терапія зародкових клітин не можлива, однак важливо не припиняти дискусій на цю тему. Не можна передчасно відкидати можливість терапії зародкових клітин. Колись така терапія може дати переваги, яких буде неможливо домогтися жодним іншим способом".[5]

Мабуть, багато батьків, якщо б вони мали таку можливість, хотіли спроектувати своїх дітей за допомогою генетичної інформації. Але чи добре це? Питання полягає в тому, якою має бути роль медиків. Вони – просто службовці, завдання яких – виконувати побажання клієнта? Чи ми хочемо, щоб вони стояли на сторожі нашої моралі і вирішували, які форми лікування неетичні? Навколо цього питання вже розгортається запекла суперечка.

А якщо таку терапію заборонити? Тоді це призведе до утворення величезного чорного ринку терапії зародкових клітин, особливо в країнах третього світу. Навіть простий тест на визначення статі ненародженої дитини створює великі демографічні катаклізми, поява такого простого пристрою як сонограф, призвела у Китаї та Індії до великих демографічних змін, що матимуть сумні наслідки для наступного покоління. У цих країнах надають великої ваги дітям чоловічої статі. Хлопчики не тільки успадковують ім'я і мають численні привілеї; батьки, що мають дочок, віддаючи їх заміж, мусять давати велике придане, яке стає великим тагарем для бідних родин. З цієї причини за період від 1981 до 1991 року в Індії мільйон дівчаток стали жертвами селективних абортів, коли з'явився сонограф. Ще чотири мільйони дівчаток просто "зникли" у перші чотири роки життя. Іншими словами, зникло 3,6 відсотка населення жіночої статі цієї вікової групи.[4]

Демографічна політика Китаю, яка заохочує сім'ї до народження лише однієї дитини і завдяки якій державі нарешті вдалося взяти під контроль бурхливе зростання населення, мала непередбачений побічний ефект – заохочення до дітовбивства дівчаток. Згідно з неофіційними оцінками чисельності населення жіночої статі молодого віку, в сільських районах бракує до 10 мільйонів дівчаток. На південному узбережжі Китаю нормальне співвідношення між статями, при якому на кожні 100 новонароджених дівчаток припадає 103 хлопчики, 1995 року перекошилося до показника 115.4 хлопчика на 100 дівчаток.[3]

Якщо простий сонограф міг призвести до цього демографічного жаху, можна уявити, який соціальний безлад потягне за собою здатність маніпулювати геномом наших нащадків.

У майбутньому наука неминуче вимагатиме ухвалення певних законів, щоб не допустити неконтрольованих маніпуляцій з людським геномом. Центральне питання усіх етичних баталій майбутнього полягатиме в тому, де саме повинна проходити межа між дозволеним і недозволеним. Одні вчені доводять, що генетичні захворювання, які завдавали нам болю і страждань із покоління в покоління, можна усунути з нашої зародкової лінії. Інші обстоюють Закон непередбачених побічних ефектів – тобто те, що граючи в Бога, ми колись ненароком накликаємо на себе ще більші

страждання.

Можливо, що остаточної відповіді на питання, де саме слід провести межу, і немає, так як громадська думка і наукові знання змінюються від десятиріччя до десятиріччя. Зважаючи на те, що від випадкових помилок хіміків, космічних променів, викидів у довкілля, неякісного харчування та інших чинників у нашому геномі постійно відбуваються нові мутації, можна припустити, що це питання залишатиметься актуальним ще не одне сторіччя.

Література

1. Зеленкова И.Л., Беляева Е.В. Этика: Учеб. пособие. М.: "Тетра Системс", 1998. – с.56-78
2. Малахов В. Этика. Навч. посібник. – К.: "Либідь", 2000, -с.5-22
3. Мічіо Кайку. Візії: як наука змінить ХХІ сторіччя./Переклала з англ. Анжела Кам'янець. – Львів: Літопис, 2004, -с.17-27, 348-370
4. Cranor, Carl F., Are Genes Us? The Social Consequences of the New Genetics. Rutgers University Press, New Brunswick., N.J., 1994. p.170
5. Lee, Thomas F., Gene Future: The Promise and Perils of the New Biology. Plenum Press, New York, 1993. pp.160-163

КЛОНУВАННЯ – ОДНА ІЗ АКТУАЛЬНИХ БІОЕТИЧНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Порубай О.А.

Полтавський ДПУ імені В.Г.Короленка

Одним із розділів прикладної філософської етики є біоетика, або етика життя, яка вивчає проблеми моралі, насамперед щодо людини і всього живого[1].

І.Кант писав: “Людські фантазії тривають аж до могили, хто не вмів стримувати свої фантазії – той фантазер, у кого фантазія поєднується із ідеями добра – той ентузіаст, у кого хаотична фантазія – той мрійник, у кого нестримна фантазія поєднується з ідеями зла – той злочинець”[2].

Людські фантазії не мають меж. Ідея клонування людини уперше з’явилася на сторінках художніх творів письменника-фантаста Бредбері. Сьогодні ж це суперечлива реальність. Мабуть, жодне із досягнень науки минулого століття не викликало таких бурхливих дебатів, як клонування. Можливість створювати людські копії фактично розділила світ на дві частини: тих, хто «за», і тих, хто «проти». Причому проти виявилася не тільки більшість релігійних діячів, але й частина наукової спільноти.

Впродовж останніх років в ООН розгорнулася боротьба між двома ідейними групами. Перша і найчисленніша з них, очолювана США, добидалася введення заборони на всі види клонування людини, тоді як інша, очолювана європейськими країнами, пропонувала заборонити лише репродуктивне клонування, дозволивши ученим проводити клонування в